

TACKLING SEXUAL HARASSMENT IN HIGHER EDUCATION

Sharing good practices

22 april 2022

RAPPORT

INTRODUCTIE

Op 20 april 2022 organiseerde **Sophia**, het Belgisch Netwerk voor Genderstudies, gefinancierd door het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen, een uitwisselingsdag voor medewerkers van Belgische hogescholen en universiteiten rond het thema van **seksueel grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs**. Deze dag bouwde verder op de inzichten van **Gender at Belgian Universities**, Sophia's ontmoetingsdag voor universitaire beleidsmedewerkers in 2020. Dit jaar brachten we Nederlands- en Franstalige peers samen om goede praktijken met elkaar te delen en samenwerkingsverbanden te stimuleren die zich inzetten voor de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs.

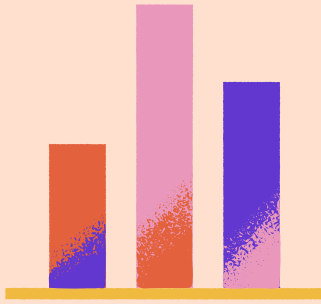
Dit rapport bevat de belangrijkste informatie die werd gedeeld tijdens de drie programmaonderdelen van de ontmoetingsdag:

- 1) Inleidende presentatie van het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen m.b.t. de **wettelijke omkadering van seksueel grensoverschrijdend gedrag**
- 2) Frans- en Nederlandstalige discussiegroepen waarbij verschillende actoren **goede praktijken uit het werkveld** toelichtten
- 3) Afsluitend tweetalig panelgesprek m.b.t. **doelen voor de toekomst**

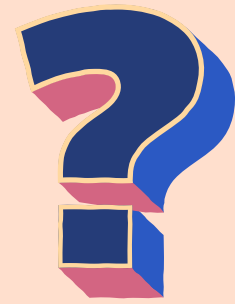
Met deze ontmoetingsdagen werkt Sophia mee aan het vergroten van de zichtbaarheid van gendergelijkheidsinitiatieven en de verdere ontwikkeling van inclusieve beleidsplannen aan Belgische universiteiten en hogescholen.

In het kader van deze missie blijft Sophia diverse ruimtes creëren voor kennisdeling, uitwisseling en netwerkvorming tussen diverse stakeholders. Aarzel niet ons te contacteren indien je op de hoogte wil blijven van onze initiatieven: info@sophia.be

INLEIDENDE PRESENTATIE - INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Statistieken

Omschrijving

Seksueel grensoverschrijdend gedrag
in het hoger onderwijs

Wetgevend kader

Actiemogelijkheden

INLEIDENDE PRESENTATIE – INSTITUUT VOOR DE GELIJKHEID VAN VROUWEN EN MANNEN

Charlot Bonte van het **Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen** leidde het onderwerp van seksueel grensoverschrijdend gedrag in aan de hand van een korte presentatie. Deze presentatie bestond uit vier grote thema's:

1. Een probleemstelling van seksueel grensoverschrijdend gedrag met bijbehorende statistieken op Europees niveau en in de hoger onderwijscontext
2. Een definitie van grensoverschrijdend gedrag aan de hand van het vlaggensysteem van Sensoa en specifieke risicofactoren in de hoger onderwijscontext
3. De bestaande wettelijke kaders en hun beperkingen
  - welzijnswet
  - antidiscriminatiewet
  - strafrecht
  - tuchtrecht
4. Mogelijkheden tot actie op verschillende niveaus
  - slachtoffers en getuigen
  - instellingen
  - overheid

De volledige presentatie kan geraadpleegd worden via [deze link](#).

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

Vertrouwensunit

Subjective mapping

Goede praktijken uit het werkveld

**Externe vs interne
vertrouwenspersonen**

Conclusies

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

In de Nederlandstalige discussiegroep werden drie goede praktijken toegelicht, gevolgd door een interactieve discussie met de aanwezige participanten. Deze sessie werd gemodereerd door Beatrijs Vanacker (KULeuven) en Lien Van Achter (HOGENT).

1. De vertrouwensunit – Brigit Cosemans (KULeuven)

Brigit is preventieadviseur psychosociale aspecten aan de KULeuven. Daar houdt zij zich vooral bezig met het stimuleren van het beleid in de strijd tegen seksueel grensoverschrijdend gedrag. In haar toelichting bespreekt ze de bredere context van actie tegen grensoverschrijdend gedrag aan de KUL, met een toelichting van de vertrouwensunit als goede praktijk.

Algemene werking

Primaire preventiebeleid

Het primaire preventiebeleid van de KULeuven richt zich op het actief stimuleren van respectvol gedrag, wat zich vertaalt in het expliciet en nauwkeurig benoemen van acties die een respectvolle cultuur versterken. Hiertoe behoren o.a. het belang van de voorbeeldrol van leidinggevenden, niet weggijken als er iets gebeurt, bij de minste vraag over situaties praten met de leidinggevende of personeelsdienst, enzovoort.

Vertrouwenspersonen

Er zijn verschillende vertrouwenspersonen actief aan de KULeuven: o.a. het Meldpunt grensoverschrijdend gedrag, de preventieadviseur psychosociale aspecten van de externe dienst IDEWE, alsook het vertrouwensnetwerk met zogenaamde 'vertrouwensantennes'.

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

Goede praktijk: Vertrouwensunit

Oorsprong en concept

De vertrouwensunit is de kern van de bredere aanpak van grensoverschrijdend gedrag aan de KULeuven. Het werd 5 jaar geleden opgericht als een ruimte waar vertrouwenspersonen hun aanpak kunnen aftoetsen op elkaar. Enkel vertrouwenspersonen kunnen lid worden van de unit en vergaderingen bijwonen. Ook geldt er een gedeeld beroepsgeheim, wat inhoudt dat het beroepsgeheim van de individuele betrokkenen niet geschaad wordt.

Leden

Momenteel bestaat de vertrouwensunit uit de twee werknemers van het Meldpunt grensoverschrijdend gedrag, de coördinerend preventieadviseur psychosociale aspecten van de externe dienst IDEWE, de centrale ombuds vertrouwenspersoon, twee vertrouwenspersonen voor studenten en Brigit zelf.

Anonimiteit en vertrouwelijkheid

De sterkte van het netwerk zit in haar combinatie van een informeel en een professioneel karakter. Concreet komt de unit maandelijks samen met 5-7 personen in het kader van casusbespreking. De behandelde casussen worden niet bij naam genoemd, maar blijven anoniem en onofficieel. De anonimiteit en vertrouwelijkheid van de besproken info primeert bijgevolg steeds. Er wordt niet gewerkt met dossierdeling, maar met verslagen die onherkenbaar worden gemaakt voor externe personen. In het geval dat een externe persoon vertrouwelijke info opvraagt bij een lid van de vertrouwensunit, zal men dit eerst voorleggen aan de andere leden om te verzekeren dat het gedeeld beroepsgeheim gevrijwaard kan blijven.

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

Bouwen aan een cultuurverandering

Indien nodig kan de vertrouwensunit ook ingrijpend optreden. Wanneer er meerdere meldingen opduiken over eenzelfde personeelslid, kan de unit onofficieel op deze persoon afstappen en hen aanspreken over hun gedrag. Zo draagt de unit actief bij aan een institutionele cultuurverandering. Dankzij het onofficiële en vertrouwelijke karakter van de vertrouwensunit, gebeurt deze confrontatie doorgaans heel simpel:

We hebben meerdere meldingen gekregen, ben je je daarvan bewust?

Meerwaarde van de unit voor de leden

De maandelijkse casusbesprekingen helpen de vertrouwenspersonen om hun eigen aanpak onderling af te toetsen en steun te vinden bij collega's. Doordat de leden van de unit verschillende expertises hebben, versterkt de werking bovendien een interne coachingdynamiek.

2. Subjective mapping – Anneleen Lemmens (Engagement Arts)

Anneleen is de coördinatrice van Engagement Arts Brussel, een door kunstenaars geleide beweging die zich sinds 2017 inzet om seksisme, grensoverschrijdend gedrag en machtsmisbruik in de kunstensector te bestrijden vanuit een intersectioneel-feministische lens.

Algemene werking

Engagement is sinds haar oprichting geëvolueerd naar een georganiseerd platform dat actief is in alle artistieke disciplines. Ze werken zowel in professionele als in onderwijsomgevingen.

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

In het kunstonderwijs heeft Engagement een duidelijke vinger aan de pols. Ze winnen steeds meer aan zichtbaarheid als aanspreekpunt voor meldingen van grensoverschrijdend gedrag door kunstschoolstudenten. Zo ontvangen ze steeds vaker meldingen via e-mail, zelfs vanuit Franstalige hoek. Veel meldingen worden doorverwezen naar o.a. het Instituut voor de gelijkheid van vrouwen en mannen en de Genderkamer, maar Anneleen geeft aan dat de drempel om Engagement te contacteren voor veel melders kleiner lijkt te zijn. Een mogelijke verklaring hiervoor is dat Engagement bestaat uit kunstenaars die bijgevolg zelf aanwezig zijn in het werkveld en zien wat er speelt.

Engagement heeft verder ook een adviesgevende functie bij diverse onderwijsinstellingen in het opstellen van gedragscodes. Vanuit hun expertise binnen de kunstensector kunnen ze belangrijke pijnpunten uitlichten die relevant zijn om over na te denken in de conceptualisatiefase. Hierdoor dragen ze bij aan een actieve communicatie over gedragscodes en bijbehorende terminologie, wat nodig is om een code te verankeren in de realiteit en te vermijden dat het een 'dood document' wordt.

Goede praktijk: subjective mapping onderzoek

Conceptuele achtergrond

Subjective mapping is een onderzoeksmethode die vertrekt vanuit het idee dat de kwantiteit van ervaringen niet zozeer de belangrijkste indicatie van een probleem is, aangezien elk individueel verhaal een teken aan de wand is en serieus genomen moet worden.

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

Opzet van het onderzoek

Het werk van Engagement creëerde al vrij snel vermoedens dat er grote problemen rond seksueel grensoverschrijdend gedrag zijn in het kunstonderwijs en hier misschien zelfs nog sterker aanwezig zijn dan in andere onderwijsinstellingen, ten gevolge van andere machtsverhoudingen. Naar aanleiding hiervan heeft Ilse Ghekiere (de oprichtster van Engagement) een subjectieve mapping onderzoek uitgevoerd naar de stand van zaken wat betreft grensoverschrijdend gedrag in het kunstonderwijs aan de hand van getuigenissen van verschillende studenten.

Resultaten van het onderzoek

De resultaten van het onderzoek indiceren dat het kunstonderwijs een specifieke context lijkt te vormen wat betreft de incidentie van grensoverschrijdend gedrag. In het kunstonderwijs heerst een sterk informele cultuur van vrijheid die doorgaans wordt geprezen als iets positiefs. Deze cultuur kan echter ten koste gaan van een bepaalde groep mensen die een vergroot risico op grensoverschrijdend gedrag ervaren als gevolg.

Verder lijkt er een gebrek te zijn aan helderheid van bestaande procedures en weten studenten vaak niet waar ze naartoe moeten met hun ervaringen van grensoverschrijdend gedrag. Bovendien hebben ombudspersonen in kunsthogescholen vaak een dubbele positie als docent, waardoor het onduidelijk is wie gecontacteerd moet worden indien deze persoon zelf een grens overschrijdt.

Een derde bevinding van het onderzoek was het gebrek aan formalisering van vertrouwenspersonen. Deze rol wordt soms zelfs ingevuld door studenten zonder speciale opleiding.

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

Aanbevelingen

Er is nood aan meer heldere procedures rond grensoverschrijdend gedrag in het kunstonderwijs, die een duidelijke omschrijving geven van de te volgen stappen, de mogelijke consequenties, de duur van een procedure enzovoort.

3. Interne vs externe vertrouwenspersonen – Nelle Hens (P.A.R.T.S)

Nelle Hens werkt sinds 2020 als externe vertrouwenspersoon voor verschillende organisaties binnen de culturele sector, waaronder ook als extern aanspreekpunt voor P.A.R.T.S.

Algemene werking

P.A.R.T.S. heeft binnen hun beleid rond grensoverschrijdend gedrag reeds een gedragscode opgesteld en twee aanspreekpunten aangesteld, waaronder Nelle. De intentie hierachter is het creëren van een open klimaat waarin er gesprekken tussen studenten, docenten en anderen kunnen gevoerd worden.

Er zijn verder reeds meerdere initiatieven opgericht als respons op gesignaleerde behoeften van studenten. De school probeert zo in te spelen op vragen die vanuit studenten zelf naar voren komen, vb. rond gender en diversiteit, eetstoornissen enzovoort. In het kader hiervan heeft P.A.R.T.S ook groepsgesprekken georganiseerd over grensoverschrijdend gedrag.

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

Goede praktijk: interne vs externe vertrouwenspersonen

De rol van een externe vertrouwenspersoon

Externe vertrouwenspersonen werken ongeveer hetzelfde als interne vertrouwenspersonen: studenten kunnen hen anoniem contacteren, zij luisteren naar de behoeften van de student en bekijken samen met hen de mogelijke acties en/of bemiddelingen die kunnen gebeuren. De externe vertrouwenspersoon heeft voornamelijk een begeleidende en adviserende rol.

Beter extern dan intern?

Studenten lijken vaak een extern meldpunt te verkiezen boven een intern meldpunt. Volgens Nelle hebben studenten mogelijk het gevoel hebben dat externe vertrouwenspersonen onafhankelijker functioneren. Uit haar persoonlijke ervaring als externe vertrouwenspersoon geeft ze aan de schoolomgeving te kennen en erdoor betaald te worden, maar er tegelijkertijd geen deel van uit te maken. Ze voelt zich hierdoor niet gehecht aan haar rol als vertrouwenspersoon op een manier die haar werk zou kunnen beïnvloeden.

Brigit, intern preventieadviseur aan de KU Leuven, voegt een kanttekening toe: Ook voor interne personen geldt dat ze onafhankelijk advies kunnen geven en luisteren, aangezien zij hun werk niet zouden kunnen uitvoeren moest dit niet het geval zijn. De zichtbaarheid van externe diensten zoals IDEWE kan een sterker beeld van onafhankelijkheid met zich meebrengen, maar het is belangrijk te onthouden dat ook deze externe diensten nauw verbonden zijn met de onderwijsinstelling waarmee ze samenwerken.

NEDERLANDSTALIGE DISCUSSIEGROEP

Het belang van wederzijdse versterking

De welzijnswetgeving schrijft voor dat interne vertrouwenspersonen binnen 2 jaar na hun aanstelling een opleiding moeten volgen bij een erkend instituut zoals IDEWE. Hierbij wordt het belang benadrukt voor interne vertrouwenspersonen om hun eigen grenzen aan te geven en een sterke band op te bouwen met externe preventiediensten, zodat indien nodig de brug gemaakt kan worden van de ene dienst naar de andere. Externe meldpunten fungeren idealiter als een extra vangnet voor de interne werkingen, zodat de problemen die tussen de mazen van het net vallen alsnog opgevangen kunnen worden. Idealiter is het dus een en-en verhaal, mits er voldoende ruimte en budget beschikbaar worden gesteld.

4. Algemene conclusie

Alle gastsprekers zijn het erover eens: er is nood aan een structurele aanpak tegen grensoverschrijdend gedrag. Om dit doel te bereiken, moeten er meer financiële middelen gemobiliseerd worden. Hierbij kan collectieve actie door meerdere kleine spelers gebruikt worden als drukmiddel op beleidsvlak.

Verder lezen?

- **De Genderkamer**
- **Engagement Arts**
- **Kunstenpunt**

PANELGESPREK

In het afsluitend panelgesprek zetelden Christa Criel (Podiumkunsten), Anneleen Lemmens (Engagement Arts), Sylvie Boët (Cash-e ULB) en Marion Hallet (Ecolo), onder moderatie van Hakim Benichou (BIND network).

De panelleden bespraken hun belangrijkste prioriteiten voor de komende jaren bij de bestrijding van seksueel grensoverschrijdend gedrag in het hoger onderwijs. O.a. de volgende pijlers kwamen hierbij naar voren:

- meer financiële omkadering om begonnen initiatieven voort te zetten
- een bredere toepassing van bestaande beleidstools op managementniveaus
- streven naar een cultuurverandering aan de hand van een preventiebeleid
- het bestaande netwerk van vertrouwenspersonen blijven uitbreiden en opleiden

Bio sprekers

Anneleen Lemmens

Anneleen is de coördinatrice van Engagement Arts Brussel. Engagement is een organisatie die zich inzet om seksisme, machtsmisbruik en grensoverschrijdend gedrag in de brede culturele sector aan te pakken. (zie *NL discussiegroep*).

In die context volgde Anneleen de opleiding tot vertrouwenspersoon en verdiepte ze zich in preventie door het geven van lezingen en workshops in kunstscholen en -instellingen.

> [Meer lezen](#)

PANELGESPREK

Christa Criel

Christa is sectorconsulente bij Podiumkunsten en is hier verantwoordelijk voor de werking rond psychosociaal welzijn en grensoverschrijdend gedrag. Ook is ze vanuit het Sociaal Fonds betrokken bij het actieplan grensoverschrijdend gedrag, en is ze de contactpersoon van een beleidstoolbox die erop gericht is acties tegen grensoverschrijdend gedrag duurzaam in te bedden in het beleid van de kunstensector.

Haar uitgebreide expertise met de kwestie van grensoverschrijdend gedrag in de kunstensector omvat veel verschillende initiatieven (toolbox, training van vertrouwenspersonen, ontwikkeling van een kader voor freelance vertrouwenspersonen,...).

[> Meer lezen](#)

Sylvie Boët

Sylvie is verantwoordelijk voor het centrum cash-e aan de ULB. Cash-e werd opgericht in 2020 als onafhankelijk centrum dat ULB-studenten opvangt en begeleidt wanneer ze tijdens hun studententijd geconfronteerd worden met psychosociale risico's, geweldpleging, seksueel of ander grensoverschrijdend gedrag dat gesteld wordt door medestudenten of personeelsleden (*zie ook het Franstalige rapport*). Sylvie heeft verder meer dan 16 jaar ervaring in de preventie en behandeling van geweld in het onderwijs.

[> Meer lezen](#)

PANELGESPREK

Marion Hallet

Marion is politiek raadgever voor de domeinen hoger onderwijs en wetenschappelijk onderzoek bij Ecolo in het Waals parlement. Verder werkt ze als wetenschappelijk medewerkster bij de Universit  de Namur (Centre de recherche Histoire, Son et Image) en is ze actief bij Sophia's Franstalige hogescholennetwerk Genre ESNU.

Hakim Benichou

Hakim was tot voor kort de coördinerende kracht achter BIND, een interuniversitair netwerk dat strijdt tegen de diepgewortelde mechanismen van structureel elitisme, racisme, klassisme en seksisme in Belgische kennisinstellingen. BIND werd in 2020 opgericht naar aanleiding van de zaak Sanda Dia. Momenteel is Hakim zaakvoerder van Teamspeler, waar hij werkt als inclusive labour organisation consultant.

> [Meer lezen \(BIND\)](#)

> [Meer lezen \(Teamspeler\)](#)